

Λίντια Ντέιβις

Μία από τις σημαντικότερες διηγηματογράφους των ΗΠΑ μιλάει για τον Μπέκετ και τον Κάφκα ως μόνιμες επιρροές, για τον Τραμπ και «Το τέλος της ιστορίας», που κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά

«Δεν έχω συγγραφικό άγχος, επειδή γράφω πολλά μαζί»

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΟΥΛΓΕΡΙΑΔΗΣ

Στην ανθολογία με τις «Νέες αμερικανικές ιστορίες» που επιμελήθηκε ο δαιμόνιος Μπεν Μάρκουσ πριν από δύο χρόνια για λογαριασμό των εκδόσεων Granta, ο Ντον ντε Λίο συμπήραξε με τον Τζορτζ Σόντερς, τη Ζέιντι Σμιθ, τον Ντένις Τζόνσον και δεκάδες άλλους βετεράνους ή πρωτοεμφανιζόμενους της μικρής φόρμας. Στη συλλογή εκείνη ξεχώριζε – λόγω συντομίας, αν μη τι άλλο – η ιστορία «Αντρέ» της Λίντια Ντέιβις, που προερχόταν από το «Can't and won't» (2014): «Υπάρχουν και άντρες στον κόσμο. Καμιά φορά το Ξεχνάμε και νομίζουμε ότι υπάρχουν μόνο γυναίκες – ατελείωτες βουνοπλαγιές με υποχωρητικές γυναίκες. Κάνουμε αστειάκια παρηγορώντας η μία την άλλη και οι ζωές μας τελειώνουν γρήγορα. Αλλά κάθε τόσο, είναι αλήθεια, ένας άντρας ξεφυτρώνει ανάμεσά μας σαν πεύκο, μας κοιτάζει άγρια και μας στέλνει μακριά κατά κύματα για να κρυφτούμε σε σπλιές και φαράγγια μέχρι να εξαφανιστεί» (σε ελεύθερη δική μας απόδοση).

Η λογοτεχνία της Ντέιβις προέρχεται από τη μεθόριο όπου η προφύλαξη της ιδιοκτήτας συναντάει την αυτοέκθεση, έστο και με τους περιορισμούς της συγγραφικής επιμέλειας. Όπου το κυριολεκτικό συναντάει το μεταφορικό και η σημασία μιας λέξης την πολυσημία της γλώσσας. Το ύφος της είναι επηρεαστικά μόνο μυθολογικό και «οικείο». Κάτω από τα σύντομα διηγήματά της – ορισμένες φορές αρκούν μόλις δύο προτάσεις – ο αναγνώστης πρέπει να καταβάλει κόπο για να αφουγκραστεί τις αντιπλοκές του «ανοίκειου» που καταρθάνουν από μακριά. Ακόμη και οι λέξεις του αμερικανικού «καθημερινού» ιδιώματος ακούγονται εγκεφαλικές από πρόταση σε πρόταση. Αίσθηση που κυριαρχεί στο μοναδικό μυθιστόρημά της «Το τέλος της ιστορίας», που κυκλοφορεί πλέον στα ελληνικά (εκδ. Παπαδόπουλος),

για το οποίο κέρδισε το Διεθνές Βραβείο Μπούκερ το 2013. Η ανώνυμη αφηγητριά του ανακαλεί τις αναμνήσεις μιας σχέσης της από το παρελθόν επιστρατεύοντας όλες τις διαθέσιμες τεχνικές της μυθολογίας: από την αφήγηση in media res ως την ταύτιση με τον πραγματικό χρόνο συγγραφής. «Εμοίχε να είναι το τέλος της ιστορίας», γράφει η Ντέιβις στο σημείο που η ηρωίδα της πίνει μια καυτή γουλιιά τσάι, «και για λίγο ήταν και το τέλος του μυθιστορήματος».

Η 70χρονη Λίντια Ντέιβις διδάσκει Δημοσιογραφία στο Πανεπιστήμιο του Albany και μέχρι σήμερα έχει εκδώσει έξι συλλογές ιστοριών, αρκετές εκ των οποίων ανήκουν στην κατηγορία των flash stories και όχι του διηγήματος. Παράλληλα, μεταφράζει έργα κορυφαίων συγγραφέων από τα γαλλικά στα αγγλικά. Ανάμεσά τους

Η Λίντια Ντέιβις, πρώτη σύζυγος του Πολ Οστερ πριν από δεκαετίες, σήμερα θεωρείται μία από τις σημαντικότερες διηγηματογράφους των ΗΠΑ

ξεχωρίζουν τα «Από την πλευρά του Σουάν» του Μαρσέλ Προυστ και «Μαντάμ Μποβαρί» του Φλωμπέρ, για τα οποία είχε κερδίσει τη θετική ψήφο των κορυφαίων αμερικανικών εντύπων. «Μένει πιστή στο ύφος του πρωτοτύπου, χωρίς να φτάνει όμως στο σημείο να "φωλακιστεί"», έγραψε η Κάθριν Χάρισον το 2011 στους «New York Times», όταν η μετάφραση του Φλωμπέρ είχε κάνει αίσθηση στους λογοτεχνικούς κύκλους της Νέας Υόρκης. Τα γαλλικά είναι η δεύτερη γλώσσα που η Ντέιβις γνωρίζει καλύτερα. Οι πρώτες μεταφράσεις μάλιστα άρχισαν στα τέλη της δεκαετίας του 1970, όταν είχε επιστρέψει στις ΗΠΑ από τον γαλλικό Νότο, όπου έμεινε για τέσσερα χρόνια με τον Πολ Οστερ, τον πρώτο της σύζυγο.

➔ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Λίντια Ντέιβις

«Δεν έχω συγγραφικό άγχος, επειδή γράφω πολλά μαζί»

→ ΣΥΝΕΧΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Με αφορμή την κυκλοφορία στα ελληνικά του «Τέλος της ιστορίας», απευθυνόμασταν στη Λίντια Ντέιβις ορισμένες ερωτήσεις με τη μορφή ανοιχτών απαντήσεων.

**Εναν χρόνο ύστερα από τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ (δεν) έχω αλλάξει όπο-
ση...**

...όσον αφορά τη διάθεσή μου απέναντι στον Τραμπ. Αλλά η ανουσία μου έχει φτάσει στα όρια συναγερμού, καθώς μπορεί να προχωρήσει ακάθεκτος παρά τις δυσοιωνίες και καταστροφικές αποφάσεις του. Καθώς επίσης η απειλή της καταστροφής που έρχεται με την κλιματική αλλαγή αυξάνεται ολοένα και περισσότερο.

Είκοσι χρόνια μετά «Το τέλος της ιστορίας», οι βασικοί χαρακτήρες του ζουν...

...βασικά δεν ζουν σε κάποιο πραγματικό μέρος, καθώς είναι προϊόντα μυθοπλασίας. Το βιβλίο είναι μυθιστόρημα. Τα πραγματικά γεγονότα από τα οποία άντλησα την έμπνευσή μου επέλεξα με προσοχή για να γίνουν μυθοπλασία. Κάθε κατάσταση από την καθημερινότητα άλλαξε εντελώς στην ουσία. Οπότε οι αναγνώστες μπορούν να επιλέξουν για τον εαυτό τους όποια συνέχεια επιθυμούν!

Με το «άγχος της γραφής» καταλαβαίνω...

...την παράλυση που έρχεται όταν σκέφτεται κανείς τη λευκή σελίδα στην οποία πρέπει να γραφτεί κάτι καλό. Αλλά εγώ δεν υποφέρω από αυτό το άγχος για πολλούς λόγους. Αυτό δεν σημαίνει ότι έχω τρομερή αυτοπεποίθηση καθώς γράφω ή ότι αυτό πάνω στο οποίο δουλεύω θα δώσει καλό αποτέλεσμα κι εγώ θα

Η Λίντια Ντέιβις μέχρι σήμερα έχει εκδώσει έξι συλλογές ιστοριών, αρκετές εκ των οποίων ανήκουν στην κατηγορία των flash stories και όχι του διηγήματος

πετύχω όσα προσδοκώσα. Κυρίως σημαίνει ότι εξασφαλίζω τέτοιες συνθήκες εργασίας, ώστε κάθε κείμενο να βρίσκεται εν εξελίξει (in progress). Στην πραγματικότητα, πολλά κείμενα ταυτοχρόνως. Έτσι, δεν αντιμετωπίζω ποτέ καμία λευκή σελίδα. Το σουσύνω και σε άλλους. Η διαδικασία αυτή έχει δύο μέρη: στο ένα, κρατάς σημειωματάριο με στίχους σε ενδιαφέρει, όπως η αρχή ή η βασική ιδέα μιας ιστορίας. Στο άλλο, δουλεύεις πολλές ιστορίες μαζί, ώστε εάν κάποια δεν «πετύχει» να στραφείς σε κάποια άλλη. Είναι το τέλος της λευκής σελίδας.

Η διάθεσή σου απέναντι στα social media...

...μάλλον δεν θα σας σοκάρει! Προβληματίζομαι καθώς απορροφούν πολύ χρόνο από άλλα μακροπρόθεσμα σχέδια. Επίσης, ψυχαναγκαστικά την προσοχή όλων μας και άρα

απαιτείται μεγάλη πειθαρχία για να θέσει κανείς το όριο. Επιπλέον και το ύψος της γραφής μας, με την έννοια ότι πρέπει να είμαστε σύντομοι και να χρησιμοποιούμε μικρές, απλές προτάσεις. Δεν είμαι σίγουρη, αλλά υποψιάζομαι ότι αποβαρύνουν τη σύνθετη, γεμάτη αποφάσεις, σκέψη. Ακόμη κι έτσι, βέβαια, η καθημερινή και «βιαστική» γραπτή επικοινωνία μπορεί να έχει ενδιαφέρον, αλλά φοβόμαι ότι οι νεότερες γενιές χάνουν την ικανότητα να κατασκευάζουν σύνθετες προτάσεις και να χρησιμοποιούν ένα ευρύ, «εξειδικευμένο» λεξιλόγιο.

Υπάρχουν πολλά ποιήματα που αγαπάς, αλλά ορισμένα επανέρχονται στη ζωή σου, όπως...

...στίχοι του Ρόμπερτ Φροστ, σονέτα του Σαίξπηρ, αποσπάσματα από τον Τζέραρντ Μάνλι Χόπκινς (σ.σ.: Άγγλος ποιητής του 19ου αιώνα). Είτε επειδή τα αποστήθιζα όταν ήμουν νεαρή είτε επειδή ο ρυθμός και ο ήχος τους είναι ακόμη επιβλητικοί είτε επειδή το περιβάλλον όπου ζω «ανοίγει την πόρτα» στο ποίημα. Στην περίπτωση του Φροστ, για παράδειγμα,

«Η ανουσία μου για τον Τραμπ έχει φτάσει στα όρια συναγερμού» λέει η Λίντια Ντέιβις (στην εικόνα με μία από τις αγαπημένες της γάτες). «Μπορεί να προχωρήσει ακάθεκτος παρά τις δυσοιωνίες και καταστροφικές αποφάσεις του»

το ποιήμα του για τους τοίχους και τη φύση, καθώς μένω σε μια αγροτική περιοχή με παλιά πέτρινα τείχη μέσα στο δάσος. Ο πρώτος στίχος λέει: «Υπάρχει κάτι που δεν αγαπά τον τοίχο». Δεν νομίζω ότι ο ίδιος ο στίχος έχει ιδιαίτερη χάρη, αλλά η ιδέα έχει μείνει στο μυαλό μου. Προτιμώ αυτόν τον στίχο του Χόπκινς: «Θρηνεί, Μαργαρίτα / Για το δέντρο που χάνει τα φύλλα του» (σ.σ.: από το ποίημα «Ανοιξη και φθινόπωρο», όπου το δέντρο Goldengrove συμβολίζει τη δεύτερη εποχή).

Αυτό που πραγματικά απολαμβάνω στη μετάφραση είναι...

...η μεταμόρφωση ενός κειμένου που θεωρώ πλούσιο σε ιδέες στη μητρική μου γλώσσα, την οποία επίσης θεωρώ πλούσια και γεμάτη «λύσεις». Θα αγαπάω τα αγγλικά περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη γλώσσα, παρά την ομορφιά που μπορεί να κρύβει και παρά το γεγονός ότι προσπαθώ μόνιμως να μαθαίνω ξένες γλώσσες, τουλάχιστον στο βασικό επίπεδο.

Ενα μάθημα που πήρα από τον Κάφκα και τον Μπέκετ είναι...

...να δίνω μεγάλη προσοχή σε κάθε λέξη, στον «ήχο», τις αναφορές και το ακριβές νόημα (στην περίπτωση του αγγλόφωνου Μπέκετ) και (στην περίπτωση του Κάφκα, τον οποίο διαβάζω περισσότερο από μεταφράσεις) να παρατηρώ και να συναισθάνομαι τους ανθρώπους με την αίσθηση του χιούμορ.

Εάν μου ζητούσαν να προτείνω σε έναν «πρωτό» συγγραφέα ομότεκνός του σε ό,τι αφορά την ακριβεία, τέτοιος θα ήταν...

...ο Μπέκετ, όπως μόλις είπα, ο Τζέιμς Άγκι (Λ

death in the family»), όχι τόσο γνωστός όσο θα έπρεπε, ο Τζέιμς Τζόις, ο Σίρλεϊ Χάζαρντ («Transit of Venus») και πολλοί από τους μυθιστοριογράφους που έχουν αντέξει στον χρόνο. Δεν είναι όλοι οι σπουδαίοι συγγραφείς ή σπουδαίοι στιλιστές, αλλά είναι έστω οι περισσότεροι.

Όταν (ξανα)διαβάω την περίφημη ιστορία των έξι λέξεων «Προς πώληση: βρεφικά παπούτσια, εντελώς σφαιρικά», που αποδίδεται στον Χέιμνγουεϊ, σκέφτομαι...

...ότι στην πραγματικότητα δεν είναι μια καλή ιστορία. Είναι προφανής και «συναισθηματική». Ξέρω ότι μπορεί να κάνει πολλούς να κλάψουν, αλλά εγώ δεν είμαι μία από αυτούς. Πιστεύω ότι μια ιστορία τόσο μικρή πρέπει να έχει πολυπλοκότητα και το στοιχείο της έκπληξης για να προκαλέσει τη σκέψη του αναγνώστη.

Η τελευταία ένοχη απόλαυση...

...ήταν η τηλεοπτική σειρά «Αυτική πτέρυγα» μαζί με ένα κιλό παγωτό βανίλια (μισολογούμενο).

Lydia Davis
ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Μτρ. Ρίτα Κολαίτη
Εκδ. Παπαδόπουλος,
2017, σελ. 272
Τιμή: 16 ευρώ

Βιβλιοδρομιο

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΙΜΠΛΗΣ